

Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

УДК 336.143.2:330.52

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.18216585>

**Оцінка структурних змін у місцевих бюджетах в умовах фінансової
децентралізації**

Кізима Андрій Ярославович

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів ім. С.І.Юрія, декан факультету фінансів та обліку,
Західноукраїнський національний університет,
46009, вул. Львівська, 11, м. Тернопіль, Україна,
a.kizyma@wunu.edu.ua, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9160-0316>,
Web of Science Researcher ID: I-1654-2017

Маслій Вадим Володимирович

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри прикладної математики,
Західноукраїнський національний університет,
46009, вул. Львівська, 11, м. Тернопіль, Україна,
v.maslii@wunu.edu.ua, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9672-9669>
Web of Science Researcher ID: ABT-7357-2022

Гордов Олег Богданович

аспірант, кафедра фінансів ім. С.І. Юрія
Західноукраїнський національний університет, Україна
hordovoleh@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-3146-9474>

Лясковський Тарас Богданович

аспірант, кафедра фінансів ім. С.І. Юрія
Західноукраїнський національний університет, Україна
Liaskovskyitaras@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5866-0023>

Прийнято: 12.12.2025 | Опубліковано: 29.12.2025

Анотація. У сучасних умовах реформування системи публічних фінансів особливої актуальності набуває проблема оцінки структурних змін у місцевих бюджетах, зумовлених упровадженням фінансової децентралізації. Перерозподіл податкових повноважень, зміна ролі трансфертів та зростання фінансової автономії територіальних громад призвели не лише до кількісних, а й до якісних трансформацій бюджетної системи на локальному рівні. Водночас у наукових дослідженнях переважають підходи, що обмежуються аналізом питомих ваг окремих статей доходів або видатків, що не дозволяє повною мірою виявити глибину та інтенсивність структурних зрушень. Метою статті є оцінка структурних змін у доходах місцевих бюджетів України в умовах фінансової децентралізації на основі застосування комплексу кількісних показників структурних зрушень.

У дослідженні використано офіційні статистичні дані Міністерства фінансів України та державного вебпорталу «Open Budget» за 2012–2024 рр. Для оцінки структурної динаміки доходів місцевих бюджетів застосовано лінійний і квадратичний коефіцієнти абсолютних структурних зрушень, квадратичний коефіцієнт відносних структурних зрушень та інтегральний індекс Рябцева. Отримані результати засвідчили наявність як періодів незначних змін у структурі доходів, так і фаз посиленних структурних зрушень, що припадають на роки активної реалізації реформи фінансової децентралізації та періоди зовнішніх шоків, зокрема пандемії COVID-19 та початку повномасштабної війни.

Зроблено висновок, що застосування інтегральних і комплексних показників є більш інформативним порівняно з традиційним аналізом питомих ваг, оскільки дозволяє кількісно оцінити інтенсивність і спрямованість структурних змін. Отримані результати підтверджують вимірний вплив фінансової децентралізації на структуру доходів місцевих бюджетів та формують аналітичне підґрунтя для подальших міжрегіональних досліджень.

Ключові слова: фінансова децентралізація, місцеві бюджети, доходи, структурні зрушення, оцінка.

**Assessment of structural changes in local budgets under financial
decentralization**

Andrii Kizyma

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the S. I. Yuriy Department of Finance
Dean of the Faculty of Finance and Accounting,
West Ukrainian National University, Ukraine
46009, 11 Lvivska Str. Ternopil, Ukraine.

a.kizyma@wunu.edu.ua, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9160-0316>

Vadym Maslii

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Applied Mathematics,
West Ukrainian National University, Ukraine
46009, 11 Lvivska Str. Ternopil, Ukraine.

v.maslii@wunu.edu.ua, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9672-9669>

Oleh Hordov

postgraduate student of the S. I. Yuriy Department of Finance
West Ukrainian National University, Ukraine

hordovoleh@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-3146-9474>

Taras Lyaskovsky

postgraduate student of the S. I. Yuriy Department of Finance
West Ukrainian National University, Ukraine

Liaskovskyitaras@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5866-0023>

Abstract. In the current conditions of reforming the public finance system, the problem of assessing structural changes in local budgets caused by the introduction of financial decentralization is of particular relevance. The redistribution of tax powers, the change in the role of transfers, and the growth of financial autonomy of territorial communities have led not only to quantitative but also to qualitative transformations of the budget system at the local level. At the same time, scientific research is dominated by approaches that are limited to the analysis of the specific weights of individual items of income or expenditure, which does not allow to fully reveal the depth and intensity of structural shifts. The aim of the article is to assess structural changes in the revenues of local budgets of Ukraine under financial decentralization based on the use of a set of quantitative indicators of structural shifts.

The study used official statistical data from the Ministry of Finance of Ukraine and the state web portal «Open Budget» for 2012–2024. To assess the structural dynamics of local budget revenues, linear and quadratic coefficients of absolute structural shifts, quadratic coefficient of relative structural shifts and Ryabtsev's integral index were used. The results obtained showed the presence of both periods of minor changes in the structure of revenues and phases of increased structural shifts, which occurred during the years of active implementation of the financial decentralization reform and periods of external shocks, in particular the COVID-19 pandemic and the beginning of a full-scale war.

It was concluded that the use of integral and complex indicators is more informative compared to the traditional analysis of specific weights, since it allows us to quantitatively assess the intensity and direction of structural changes. The results obtained confirm the measurable impact of financial decentralization on the structure of local budget revenues and form an analytical basis for further interregional research.

Keywords: financial decentralization, local budgets, revenues, structural changes, assessment.

Постановка проблеми. Фінансова децентралізація стала однією з ключових реформ, що переорієнтувала систему місцевих фінансів України на принципи самостійності, відповідальності та прозорості. Розширення повноважень органів місцевого самоврядування супроводжувалося істотними змінами у структурі доходів і видатків місцевих бюджетів, що потребує ґрунтовного аналізу їх динаміки та внутрішніх пропорцій. Місцеві бюджети, будучи складною фінансовою системою, відображають економічний потенціал територій, здатність громад до формування власних ресурсів і ефективність бюджетної політики на регіональному рівні. У процесі децентралізації вони перетворилися не лише на інструмент забезпечення базових потреб населення, але й на механізм стратегічного розвитку територій.

Структурні зрушення у місцевих бюджетах є важливим індикатором глибини реформ, адже демонструють, наскільки збільшилася частка власних доходів, змінилося співвідношення між поточними та капітальними видатками, а також перерозподіл окремих функціональних напрямів фінансування. Оцінка таких змін дає змогу виявити асиметрії та нерівномірність бюджетного розвитку між регіонами, а також визначити, чи сприяють нові інституційні умови зміцненню фінансової спроможності громад. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю науково обґрунтованої оцінки результатів децентралізації та її впливу на сталий розвиток територій. Тому аналіз структурних трансформацій у місцевих бюджетах є важливим кроком до розуміння ефективності бюджетної системи та визначення напрямів її подальшого удосконалення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз впливу децентралізації на місцеві фінанси потребує чіткої ідентифікації об'єкта трансформацій. У науковій літературі місцевий бюджет (далі – МБ) традиційно розглядається через призму системного підходу. М. Кульчицький (2001) визначає МБ як: «систему формування, розподілу та використання фінансових ресурсів» [1, с.99]. В дослідженнях О. Д. Василика, зазначає Ю. Раделицький (2017), виокремлено

організаційний та категоріальний підходи до трактування МБ. Останній сформовано виходячи із самої сутності МБ, яка характеризує їх, як систему фінансових відносин» [2, с.128]. О. Василик та К. Павлюк (2004) зазначають, що: «як фінансовий план місцевий бюджет являє собою систему організованих органами місцевого самоврядування заходів ... і складається з двох частин – доходів і видатків» [3, с.176]. О. Матвеева (2010) інтерпретує МБ, як: «поліфункціональну систему економічних відносин» [4]. Наведені підходи свідчать про багатовимірність трактування МБ: як економічної категорії, фінансового плану та системи фінансових відносин, що зумовлює доцільність його розгляду в межах системної парадигми. У нашій методологічній конструкції МБ будемо розглядати як систему, що постійно оновлюється через зміни у структурі доходів і видатків, які взаємодіють між собою для досягнення суспільних цілей на локальному рівні.

Сучасний етап досліджень фокусується на трансформації МБ, як системи, під впливом реформи фінансової децентралізації. П. Логвінов (2024) наголошує на фундаментальних змінах у доходній частині МБ, відзначаючи зменшення трансфертної залежності від центральних органів управління та посилення спроможності громад генерувати власні доходи [5]. Про ефективність проведеної реформи, свідчать результати дослідження А. Степанюка (2020) [6, с.85], О. Вольської & Є. Ковпанець (2020) [7, с.33], О. Сиви (2023) [8, с.56] в яких зазначено про вагоме зростання власних ресурсів органів місцевого самоврядування.

Аналізуючи структуру доходів місцевих бюджетів, в сучасних дослідженнях переважно застосовують питому вагу окремого компонента, або ж його зміну (приріст/зменшення). Такий підхід зокрема зустрічаємо в праці І. Цимбалюк та ін. (2023) [9], Я. Пилипенко (2023) [10], Д. Тарасенко та ін. (2024) [11], Г. Скрипник & В. Якименко (2024) [12] та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.
Проведення реформи фінансової децентралізації в Україні спричинило суттєві

трансформації у формуванні та використанні ресурсної бази місцевих бюджетів. Збільшення обсягів власних надходжень, перерозподіл податкових повноважень та зміна механізмів міжбюджетного вирівнювання зумовило переорієнтацію бюджетних пріоритетів на регіональному та локальному рівнях. Водночас наукові підходи до оцінки структурних зрушень у місцевих бюджетах залишаються недостатньо систематизованими та часто зосереджуються на аналізі окремих часткових показників, передусім питомих ваг доходів або видатків.

Зосередження виключно на структурних частках не дає змоги повною мірою розкрити інтенсивність, глибину та спрямованість бюджетних змін. Зокрема, зростання питомої ваги окремих статей може бути наслідком номінального розширення бюджетної бази, інфляційних процесів, ефекту бази або скорочення альтернативних джерел, а не результатом реального посилення їх фіскальної ролі. Це створює ризик викривленого трактування результатів бюджетної політики та ускладнює оцінку фактичного впливу децентралізаційних реформ.

Проблема посилюється відсутністю системно обґрунтованої методології, яка б дозволила вимірювати комплексний характер структурних змін і забезпечувала можливість міжрегіональних та міжчасових порівнянь. Наявні аналітичні інструменти не завжди враховують багатовимірність структури МБ та внутрішню переорієнтацію фінансових потоків. Особливої актуальності проблема набуває в умовах воєнного та післявоєнного відновлення, коли потреба в об'єктивній оцінці фінансової стійкості громад стає критичною, а традиційні методи аналізу не враховують вплив мілітарних факторів та донорської допомоги. У цьому зв'язку актуалізується наукова проблема розроблення й удосконалення підходів до оцінки структурних зрушень у місцевих бюджетах на основі інтегральних, комплексних методів, які дозволяють адекватно визначати характер, масштаби та спрямованість трансформацій у регіональних бюджетних системах України.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою даної статті є розробка та апробація науково-методичного підходу до оцінки глибини структурних трансформацій місцевих бюджетів України на основі інтегральних індексів, а також ідентифікація ключових тенденцій у їхній ресурсній базі протягом 2012-2024 рр.

Виклад основного матеріалу дослідження. Системний характер МБ зумовлює необхідність аналізу не окремих його складових, а структурних співвідношень між ними, що дає змогу виявляти реальні масштаби та напрямки трансформацій. Для вимірювання структурних зрушень застосовано системний підхід та елементи порівняльної динаміки питомих ваг.

Інформаційну базу дослідження становлять офіційні статистичні матеріали Міністерства фінансів України (статистичний збірник «Бюджет України») [13] та державного веб-порталу бюджету для громадян «open budget» [14]. Використовуються дані про загальний обсяг доходів МБ України, та його компоненти: податкові надходження, неподаткові надходження, доходи від операцій з капіталом, офіційні трансферти від органів державного управління, цільові фонди та офіційні трансферти від Європейського Союзу, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ. Дослідження охоплює період 2012-2024 рр., оскільки для більш ранніх періодів відсутня достатня деталізація офіційної статистики щодо структури доходів МБ, що унеможлиблює коректне вимірювання структурних зрушень.

У межах кількісної оцінки структурних трансформацій у доходах МБ застосуємо систему спеціалізованих показників, яка дає можливість фіксувати як інтенсивність абсолютних зрушень, так і зміну пропорцій між складовими доходів. Абсолютні прирости та темпи зростання питомих ваг впливають на різкість та силу структурних зрушень. Чим більша варіація абсолютних приростів, тим сильніші абсолютні структурні зрушення; чим більша варіація темпів зростання, тим відповідно, і сильніші відносні структурні зрушення. Для

оцінки середньої зміни питомих ваг усіх складових доходів МБ застосуємо лінійний коефіцієнт абсолютних структурних зрушень (L_a):

$$L_a = \frac{\sum |d_1 - d_0|}{n},$$

а для оцінки інтенсивності останніх – квадратичний коефіцієнт абсолютних зрушень (σ_a):

$$\sigma_a = \sqrt{\frac{\sum (d_1 - d_0)^2}{n}}.$$

Для комплексної інтерпретації структурної динаміки застосуємо індекс Рябцева:

$$I_p = \sqrt{\frac{\sum (d_1 - d_0)^2}{\sum (d_1 + d_0)^2}}.$$

де

d_1, d_0 – питомі ваги структурних елементів доходів МБ у звітному та базисному періодах;

n – кількість структурних компонентів.

Обґрунтування доцільності використання цих показників для аналізу макроекономічних трансформацій наведено у працях О. Коломицевої (2011) [15], В. Маслія (2013) [16], В. Дружиніна (2014) [17], Л. Гриневич (2016) [18], Т. Романової (2016) [19], Л. Тібілової та Л. Дудич (2016) [20], Н. Дзюбановської та ін. (2020) [21], М. Супрович (2022) [22].

Основні компоненти МБ не є статичними, вони змінюється в часі й просторі під впливом зовнішніх і внутрішніх чинників. Особливу трансформаційну роль у цьому процесі відіграла реформа фінансової децентралізації, яка зумовила перерозподіл джерел доходів і повноважень у сфері видатків, виступивши каталізатором структурних зрушень у МБ. У межах нашого дослідження структурні зрушення доцільно трактувати як результат інституційних змін у системі публічного управління, що проявляються як у зміні

співвідношення між доходами і видатками, так і у внутрішній трансформації їх складових.

Реформа фінансової децентралізації, як масштабна інституційна подія, спричинила глибинні трансформації у структурі МБ, наслідки яких не завжди можуть бути адекватно відображені лише через зміну абсолютних обсягів доходів і видатків чи їх питомих ваг. Погоджуємося з тезою В. Маслія що: «структура сама по собі характеризує стан досліджуваної системи чи процесу, а динамічні зміни характеризуються через структурні зрушення» [23, с.147]. Для виявлення реальних напрямів і масштабів структурних зрушень необхідно перейти від описового аналізу до застосування спеціальних кількісних інструментів, що дозволяють оцінити зміни у пропорціях, внутрішній будові та функціональному розподілі фінансових ресурсів. У цьому контексті особливого значення набуває використання система показників структурних зрушень, які дають змогу простежити як загальні тенденції трансформації МБ, так і специфічні зрушення в окремих складових їх доходної та видаткової частин.

У межах дослідження структурних зрушень у МБ доцільно приділяти першочергову увагу аналізу структури доходів порівняно зі структурою видатків. Це зумовлено тим, зазначається в дослідженнях І. Цимбалюк та ін. [24], В. Письменний [25], Д. Тарасенко та ін. [11], що саме доходна частина відображає рівень фінансової автономії територіальних громад, ступінь реалізації податкових і неподаткових повноважень, а також реальні результати децентралізаційних реформ. Зміни у структурі доходів є прямим наслідком перерозподілу фіскальних прав між рівнями влади та більш чутливо реагують на інституційні новації, ніж видаткова частина, значна частина якої має нормативно закріплений або соціально зумовлений характер.

На відміну від доходів, структура видатків МБ у коротко- та середньостроковій перспективі залишається відносно інерційною, оскільки значною мірою формується під впливом делегованих державою повноважень, соціальних стандартів і зобов'язань, що обмежує свободу маневру органів

місцевого самоврядування. У цьому зв'язку зміни у видатковій структурі часто відображають не стільки зростання управління спроможності громад, скільки адаптацію до централізовано визначених вимог бюджетної політики. Крім того, трансформації у доходній частині передують змінам у видатковій структурі, формуючи ресурсну базу для можливого перерозподілу бюджетних пріоритетів у майбутніх періодах. Саме доходи визначають потенціал фінансування розвитку, інвестиційних проектів і програм місцевого значення, а отже – виступають базовим чинником структурних зрушень у системі місцевих фінансів. Відтак аналіз структури доходів дозволяє більш повно виявити глибину та спрямованість інституційних змін, тоді як дослідження видаткової структури доцільно розглядати як похідний етап аналізу.

Оцінку структурних зрушень почнемо з аналізу динаміки доходів МБ загалом (рис.1).

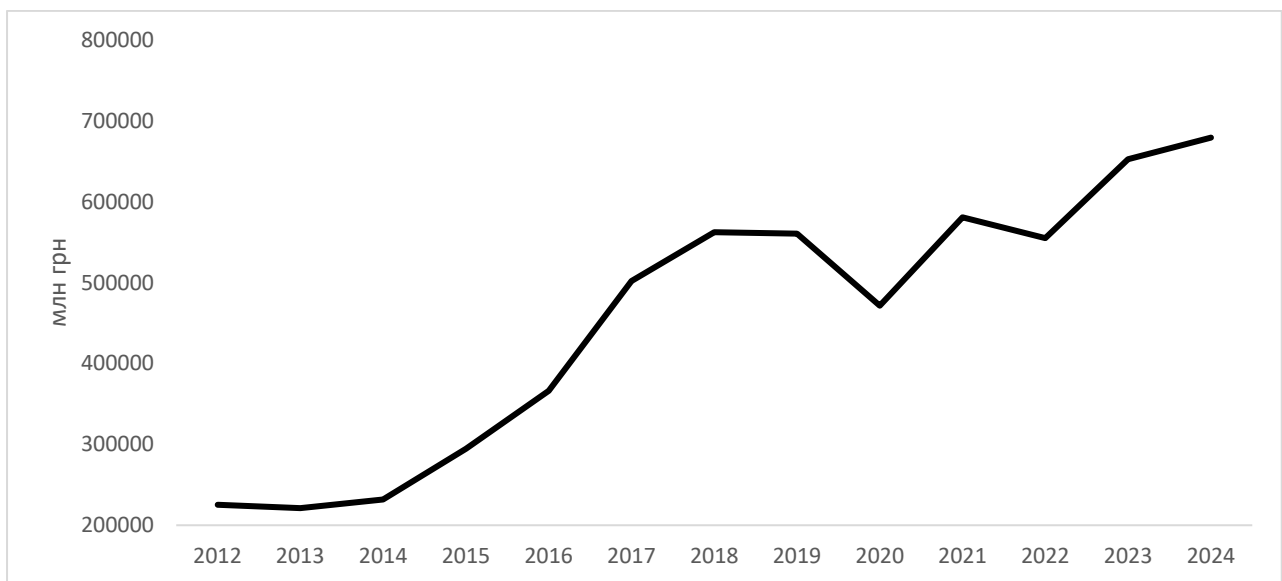

Рисунок 1. Динаміка доходів місцевих бюджетів України,
2012-2024 рр., млн грн.

Джерело: сформовано авторами на основі [13;14].

Наведені дані свідчать, що починаючи з 2014 року спостерігається стійка висхідна динаміка зростання доходів МБ України, що пов'язане із передачею державою громадам більше повноважень та податкових інструментів в результаті реформи фінансової децентралізації. Їх скорочення у 2020 році

викликане економічними шоками пандемії COVID-19 та падінням ділової активності, а в 2022 році – із початком широкомасштабної війни з росією, яка призвела до руйнування інфраструктури та втрати доходних суб'єктів господарювання. Ці причини зазначені, як в аналітичних оглядах експерта шведсько-української програми Polaris «Підтримка багаторівневого врядування в Україні» І. Онищука [26], так і в працях вітчизняних науковців, зокрема [12].

В структурі джерел доходів МБ можемо виділити такі основні компоненти: податкові надходження (далі – ПН); неподаткові надходження (далі – НН) та офіційні трансферти від органів державного управління (далі – ОТ). Інші: доходи від операцій з капіталом; цільові фонди та офіційні трансферти від Європейського Союзу, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ займають незначну питому вагу (не більше 1%) (табл.1).

Таблиця 1.

Структура доходів місцевих бюджетів України, %

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2016	2020	2021	2022	2023	2024
ПН	38,1	41,3	37,7	33,4	40,1	40,0	41,3	48,3	60,6	59,7	70,9	66,6	64,9
НН	5,6	5,5	5,3	6,8	6,0	5,2	5,0	4,7	4,6	4,7	4,0	5,6	6,4
ОТ	55,2	52,4	56,4	59,1	53,4	54,3	53,2	46,4	34,0	34,9	24,6	27,2	27,7
Інші	1,0	0,8	0,7	0,7	0,5	0,5	0,5	0,6	0,9	0,7	0,5	0,6	1,0

Джерело: авторська розробка за даними [13;14].

Їх динаміка (рис.2) свідчить про зростання абсолютних обсягів податкових надходжень з 2014 р. Обсяги неподаткових надходжень та офіційних трансфертів від органів державного управління до 2018 року зростали, після чого спостерігалися коливання (зростання/спадання), а згодом – відновлення позитивної динаміки до 2024 року. Зазначимо що ці два джерела доходів МБ демонструють синхронну динаміку з однаковими періодами зростання та спадання.

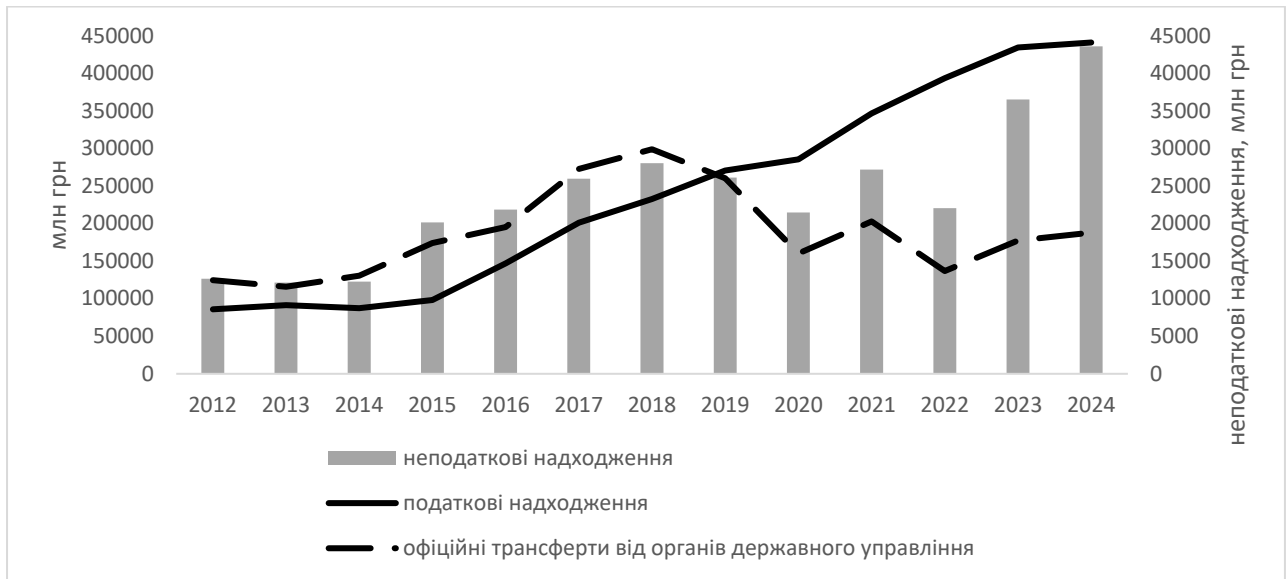

Рисунок 2. Динаміка основних компонент доходів місцевих бюджетів України, 2012-2024, млн грн.

Джерело: сформовано авторами на основі [13; 14].

Значна різниця в абсолютних значеннях між основними компонентами доходів МБ є вагомою причиною використання подвійних осей на рисунку 2 для відображення масштабів. Проте для кращого сприйняття та аналізу відносної динаміки наявних трендів застосуємо метод нормалізації даних – розрахунок ланцюгових темпів приросту, результати якого наведено на рисунку 3.

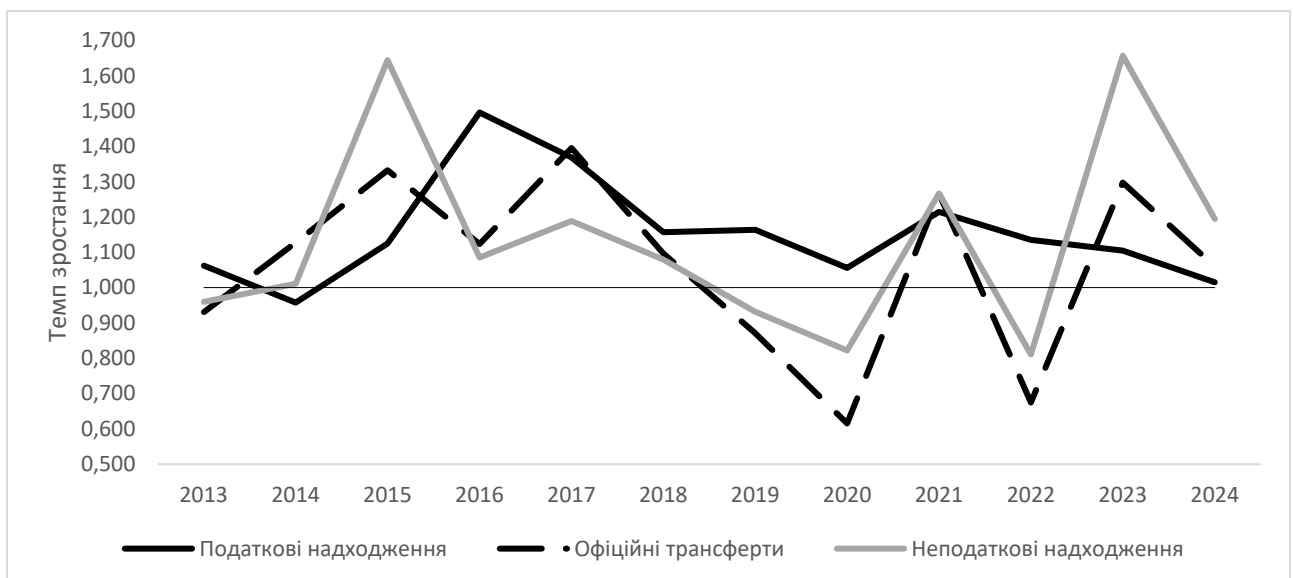

Рисунок 3. Темпи зростання (ланцюгові) основних компонент доходів місцевих бюджетів України, 2012-2024, млн грн.

Джерело: авторська розробка на основі [13; 14].

Проведений аналіз динаміки абсолютних обсягів (рисунок 2) та відносних темпів зростання (рисунок 3) компонентів доходів місцевих бюджетів за період 2012-2024 рр. створює основу для наступного етапу дослідження, який полягає в оцінці структурних зрушень.

Варіація як абсолютних приростів так і темпів зростання впливає на різкість і силу структурних зрушень. Тому, правомірно застосувати показники варіації абсолютних приростів і темпів зростання питомих ваг окремих частин досліджуваної сукупності в якості узагальнюючої оцінки структурних зрушень.

Узагальнюючими показниками, які можна використати з цією метою є лінійний (L_a) та квадратичний (σ_a) коефіцієнти структурних зрушень. Зазначимо, що існує шкала вимірювання структурних зрушень за квадратичним коефіцієнтом: менше 2% – незначні структурні зрушення, від 2 до 10% – суттєві структурні зрушення, більше 10% – великі структурні зрушення [19, с.21].

Як свідчать дані рисунку 4, квадратичний коефіцієнт структурних зрушень вказує на незначні структурні зрушення в 2014, 2017-2018 та 2021 рр., інші періоди відбувалися суттєві структурні зрушення.

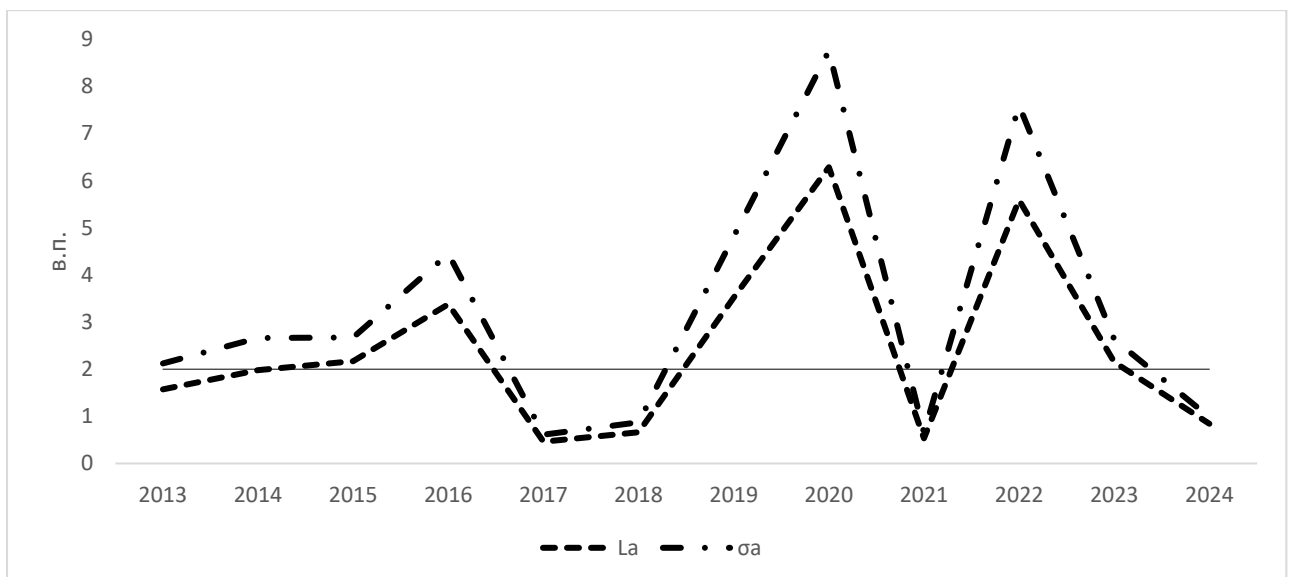

Рисунок 4. Лінійний та квадратичний коефіцієнти структурних зрушень в структурі доходів місцевих бюджетів України, 2012-2024, в.п.

Джерело: авторська розробка на основі [13; 14].

Очевидно, застосування цих показників та результати на їх основі структурних зрушень не дають можливість точно зробити висновки щодо прямого впливу реформи фінансової децентралізації на структуру доходів МБ.

З огляду на це, для отримання більш уніфікованої та точної оцінки інтенсивності структурних змін, доцільно застосувати інтегральний коефіцієнт структурних зрушень Рябцева (I_p). Його перевагою є деталізована нормована шкала оцінювання (табл.2):

Таблиця 2

Шкала оцінки міри структурних відмінностей за критерієм I_p

Інтервали значень	Інтерпретація міри структурних відмінностей
До 0,030	Тотожність структур
0,031 – 0,070	Доволі низький рівень відмінностей
0,071 – 0,150	Низький рівень відмінностей
0,150 – 0,300	Суттєвий рівень відмінностей
0,301 – 0,500	Значний рівень відмінностей
0,501 – 0,700	Доволі значний рівень відмінностей
0,701 – 0,900	Протилежний тип структур
0,901 – і більше	Повна протилежність структур

Джерело: систематизовано авторами за даними, наведеними у [16, с.113; 19, с.24].

Як свідчать дані рисунку 5, динаміка індексу Рябцева демонструє коливання інтенсивності структурних зрушень.

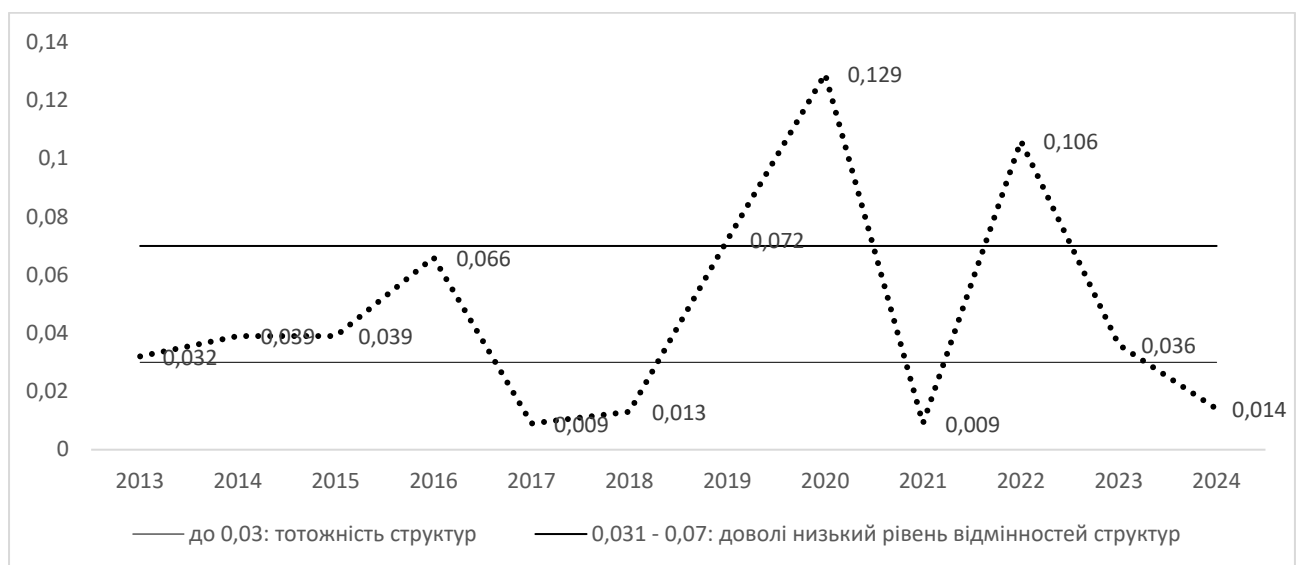

Рисунок 5. Динаміка індексу Рябцева, 2013 – 2024 рр.

Джерело: авторська розробка на основі [13; 14].

Зокрема, найбільші значення показника спостерігаються у 2020 році (0,129) та у 2022 році (0,106). Відповідно до шкали (наведеної в табл.2), ці періоди характеризуються низьким рівнем відмінностей структур, тоді як в інші роки (наприклад, 2017, 2018 рр.) зміни були мінімальними, на рівні тотожності структур (до 0,03).

Висновки. У результаті дослідження динаміки та структурних зрушень у доходах місцевих бюджетів України за 2012-2024 рр. встановлено стійку тенденцію до зростання їх загальних обсягів, при цьому податкові надходження характеризуються найбільш стабільною позитивною динамікою, тоді як неподаткові надходження та офіційні трансферти демонструють підвищену волатильність. Застосування ланцюгових темпів зростання дозволило виявити високий рівень синхронності динаміки неподаткових надходжень і офіційних трансфертів, що свідчить про їхню чутливість до макроекономічних та інституційних чинників.

Оцінка структурних зрушень за допомогою лінійного та квадратичного коефіцієнтів абсолютних змін засвідчила наявність як періодів незначних, так і суттєвіших трансформацій, однак ці показники виявилися обмежено інформативними для ідентифікації впливу конкретних інституційних подій. Натомість використання інтегрального індексу Рябцева забезпечило більш чітку та інтерпретовану оцінку структурної динаміки, дозволивши кількісно підтвердити, що найбільші за досліджуваний період структурні зміни відбулися у 2020 та 2022 роках – у фазі активної реалізації реформи фінансової децентралізації та напочатку повномасштабної війни.

Незважаючи на агрегований характер вихідних даних, застосований комплексний підхід довів свою ефективність для виявлення ключових періодів структурних зрушень у доходах місцевих бюджетів. Отримані результати підтверджують наявність вимірного впливу реформи фінансової децентралізації на бюджетну структуру та створюють методологічне підґрунтя для подальших досліджень на регіональному рівні.

Список використаних джерел

1. Кульчицький М. І. Місцеві бюджети і механізм їх формування. *Фінанси України*. 2001. № 9. С. 92-105.
2. Раделицький Ю. О. Теоретико-системні основи визначення місцевих бюджетів. *Причорноморські економічні студії*. 2017. Випуск 14. С. 125-130. URL: https://www.bses.in.ua/journals/2017/14_2017/28.pdf (дата звернення: 15.08.2025)
3. Василик О.Д., Павлюк К.В. Бюджетна система України. К.: Центр навчальної літератури. 2004. 544 с.
4. Матвєєва О.Ю. Використання економічно орієнтованого підходу до визначення поняття «місцеві бюджети» як основи фінансового забезпечення місцевого самоврядування. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2010. Вип. 2. URL: http://www.dridu.dp.ua/vidavictvo/2010/2010_02%285%29/10moyzms.pdf. (дата звернення: 15.08.2025)
5. Логвінов П. Механізм функціонування місцевих бюджетів в умовах фінансової децентралізації. *Економіка та суспільство*. 2024. № 63. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-7>
6. Степанюк А. В. Роль фінансової децентралізації в управлінні системою фінансів місцевого самоврядування. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 3. С. 83–87. <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2020.3.83>
7. Вольська О., Ковпанець Є. Удосконалення фінансової децентралізації місцевого самоврядування. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2020. № 4. С. 31-36. <https://doi.org/10.32851/2708-0366/2020.4.4>
8. Сова О. Узгодженість формування та використання коштів місцевих бюджетів України з соціальними цілями повоєнного відновлення. *Демографія та соціальна економіка*. 2023. № 3 (53). С. 54-78. <https://doi.org/10.15407/dse2023.03.054>
9. Цимбалюк І., Смалюх В., & Колісниченко О. Аналітичне оцінювання структури дохідної частини місцевих бюджетів за умов фінансової

децентралізації. *Галицький економічний вісник*. 2021. №2 (69). С. 95-101.
https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2021.02.095

10. Пилипенко Я.В. Формування та виконання місцевих бюджетів в умовах війни. *Економіка і суспільство*. 2023. Випуск 54.
<https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-46>

11. Тарасенко Д., Тарасенко О., & Кочержина О. Доходи та видатки місцевих бюджетів: аналіз та сучасні виклики. *Економіка та суспільство*. 2024. № 68. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-192>

12. Скрипник Г.О., Якименко В.П. Місцеві бюджети: сучасний стан та особливості формування. *Економіка і суспільство*. 2024. Випуск 61.
<https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-155>

13. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL:
<https://mof.gov.ua>

14. Державний веб-портал бюджету для громадян «open budget». URL:
<https://openbudget.gov.ua>

15. Коломицева О.В. Економічна оцінка структурних зрушень у соціально-економічних системах. *БІЗНЕСІНФОРМ*. 2011. №6. С. 153-155.

16. Маслій В. В. Методика аналізу структури прямих іноземних інвестицій за видами економічної діяльності. *Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє*. 2013. Випуск 18. С. 106-115. URL:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/Un_msm_2013_18_15

17. Дружиніна В.В. Статистичне дослідження структурних зрушень на місцевому ринку праці. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*. 2014. Випуск 1(10), Том 1. С. 97-102.

18. Гриневич Л.В. Дослідження впливу структурних змін в національній економіці на посилення дисбалансу професійного розподілу продуктивних сил на регіональних ринках. *Економіка і суспільство*. 2016. №4. URL:
https://economyandsociety.in.ua/journals/4_ukr/35.pdf (дата звернення: 15.08.2025)

19. Романова Т.В. Інтегральні показники оцінювання структурних зрушень в економіці. *Економіка і регіон*. 2016. №6. С. 20–27. URL: <https://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PolNTU/1972/1/Романова.pdf> (дата звернення: 15.08.2025)
20. Тібілова Л., Дудич Л. Застосування методу структурних зрушень у дослідженні орендних відносин. 2016. *Економіст*. №10. С. 14-16.
21. Дзюбановська Н.В., Гураль І.В., Сенів Г.В. Оцінка структури кредитного портфеля як інструмент підтримки прийняття рішень під час формування кредитної політики банку. *Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова*. 2020. Т.25. Вип.6 (85). С.265-273. <https://doi.org/10.32782/2304-0920/6-85-46>
22. Супрович М.П. Структурний аналіз чисельності пожеж в Україні. *Подільський вісник: сільське господарство, техніка, економіка*. 2022. Випуск 1 (36). <https://doi.org/10.37406/2706-9052-2022-15>
23. Маслій В. В. До уточнення понятійно-категоріального апарату статистичного дослідження структури іноземних інвестицій. *Причорноморські економічні студії*. 2017. Вип. 14. С. 145-149. URL: https://www.bses.in.ua/journals/2017/14_2017/32.pdf (дата звернення: 15.08.2025)
24. Цимбалюк І. О., Павліха Н. В., Корнелюк О. А. Місцеві бюджети як основа фінансової самостійності та конкурентоспроможності територій. *Економіка та суспільство*. 2023. № 55. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-107>
25. Письменний В. Забезпечення самостійності місцевих бюджетів в умовах фінансової децентралізації. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2021. №1 (76). [https://doi.org/10.33987/vsed.1\(76\).2021.144-156](https://doi.org/10.33987/vsed.1(76).2021.144-156)
26. Децентралізація в Україні: офіційний портал. URL: <https://decentralization.gov.ua> [дата звернення: 15.05.2025].